

Uloga medija u odgoju i obrazovanju

Zelembrz, Tea

Undergraduate thesis / Završni rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:142:995516>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-02**

FILOZOFSKI FAKULTET
SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

Repository / Repozitorij:

[FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek](#)

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet Osijek

Studij mađarskog jezika i književnosti i pedagogije

Tea Zelebrz

Uloga medija u odgoju i obrazovanju

(završni rad)

Mentor: izv.prof.dr.sc. Vesna Buljubašić - Kuzmanović

Osijek, 2018.

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet Osijek

Odsjek za pedagogiju

Studij mađarskog jezika i književnosti i pedagogije

Tea Zelembz

Uloga medija u odgoju i obrazovanju

(završni rad)

Društvenoznanosti, Pedagogija, Didaktika

Mentor: izv.prof.dr.sc. Vesna Buljubašić - Kuzmanović

Osijek, 2018.

Sažetak

Živimo u svijetu u kojem sveprisutnost medija i uznapredovale informacijske i komunikacijske tehnologije znatno utječe na naše živote. Mediji se mogu gledati kao sredstva informiranja, obrazovanja i zabave. Također, oni su nezaobilazan dio života u 21. stoljeću. Današnja su djeca najviše izložena utjecaju medija i njihovi se životi ne mogu promatrati bez prisutnosti medija. Sredstvo su oblikovanja stavova, a djeca su njima izložena od najranijeg doba, te stoga imaju važnu ulogu u odgoju djece. Važno je obratiti pozornost na sadržaje koja djeca gledaju te na taj način spriječiti negativne posljedice koje mediji donose. Osim negativnih, mediji imaju i brojne pozitivne utjecaje na odgoj i obrazovanje djece. U odgoju su važni za razvoj djece i formiranje stavova, a u obrazovanju služe kao veliki izvor informacija i nude mnogo mogućnosti u izvođenju nastave. Osim roditelja i nastavnika, koji trebaju obratiti pozornost na sadržaje koje djeca i mladi gledaju i ukazati na pozitivne strane korištenja medija, veliku ulogu imaju i sami mediji. Privatnost djece u medijima često biva narušena, prvenstveno zbog objavljivanja njihovih imena i fotografija. Mediji bi trebali štiti privatnost djece, a posebice njihov identitet. Stoga su medijska pedagogija, a samim tim i didaktika medija, važne okosnice suvremenog odgoja i obrazovanja, personalizacije i socijalizacije djece te njihova samoostvarenja, buduće karijere i zapošljavanja te umrežavanja i suradnje na lokalnoj i međunarodnoj razini.

Ključne riječi: djeca, mediji, obrazovanje, odgoj, privatnost.

Summary

We live in a world where the omnipresence of the media and the advancement of information and communication technologies have a significant impact on our lives. Media can be viewed a means of information, education and entertainment. Also, they are an inevitable part of life in the 21st century. Today, it is children who are most exposed to the influence of the media and their lives are heavily influenced by media. Media are a means of shaping attitudes and since children are exposed to the earliest times, they play an important role in child rearing. It is important to pay attention to the contents that children watch and thereby prevent negative consequences that media brings. In addition to negative impacts, the media also have many positive impacts on child rearing and education. Upbringing media are important for the development of children and the formation of attitudes, and in education they serve as a great source of information and offer many opportunities in teaching. Apart from parents and teachers who need to pay attention to the media contents that children and young people follow and point to the positive sides of using the media, the media themselves have a great role to play. The privacy of children in the media is often disrupted, primarily because of the publication of their names and photos. The media should protect the privacy of children, especially their identity. Therefore, media pedagogy, and hence the media didactics, are cornerstones of modern education, personalization and socialization of children as well as their self-realization, future career and employment, networking and cooperation at the local and international level.

Keywords: children, the media, education, upbringing, privacy.

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Mediji	2
2.1. Vrste medija u odgoju i obrazovanju	2
3. Povijest medija	4
4. Prikaz dosadašnjih istraživanja	5
5. Pozitivni utjecaji medija na odgoj i obrazovanje	7
6. Negativni utjecaji medija na odgoj i obrazovanje	9
6.1. Internet i ovisnost o internetu	11
6.2. „Cyber-bullying“	12
7. Privatnost djece u medijima	14
8. Uloga medija u odgoju i obrazovanju	15
9. Zaključak	17
10. Literatura	18

1. Uvod

Napredak tehnologije u današnje vrijeme ima veliki utjecaj na naše živote. Ona je postala važan čimbenik u svim dijelovima života, od škole i učenja, pa sve do posla i zabave. Suvremeno informacijsko društvo ne doprinosi samo napretku učenja nego i problemima u odgojno-obrazovnom razdoblju. Takvo društvo je obilježeno informacijskom tehnologijom i komunikacijom. Napretkom tehnologije otvaraju se velike mogućnosti suradnje učenika i nastavnika, dostupnosti informacija, cjeloživotnog obrazovanja i slično. Djeca od najranijih godina izložena su utjecaju medija. Brz pristup informacijama uvelike je olakšao i učenje, a samim time i kvalitetu obrazovanja. Medijska pedagogija za predmet poučavanja ima sociopedagogijske, sociokulturalne i sociopolitičke aspekte u suvremenim sredstvima medijske komunikacije, pri čemu se temelji na analizi uloge medija u razvoju stilova za osposobljavanje za kritičku analizu onoga što nam mediji nude. Ovaj rad govori o povijesti medija, njihovoj ulozi u odgoju i obrazovanju, pozitivnim i negativnim utjecajima medija na djecu, te o privatnosti djece u medijima. Prvo poglavlje daje definiciju medija koju autorima nije bilo lako odrediti. Navode se vrste medija u odgoju i obrazovanju koje se razvrstavaju prema osjetilima. Drugo poglavlje govori o povijesti medija, odnosno o njihovom nastanku i razvitku. Treće poglavlje ističe pozitivne utjecaje medija na odgoj i obrazovanje. Različiti autori navode brojne pozitivne utjecaje poput dostupnosti informacija, ali i brojne mogućnosti uporabe digitalnih medija u nastavi. Slijedi poglavlje koje ističe negativne utjecaje medija na odgoj i obrazovanje. Posebno se ističe ovisnost o internetu i „cyber-bullying“, a isto tako prikazani su tablični podaci o „cyber-bullyingu“ u različitim zemljama svijeta. Naposljetku, zadnje poglavlje govori o privatnosti djece u medijima, gdje mediji imaju važnu ulogu promoviranju dječjih prava. Svojim priložima mogu upozoriti na kršenje ili zanemarivanje dječjih prava, ali isto tako svojim priložima mogu i kršiti dječja prava u vidu privatnosti. Cilj rada je objasniti ključne pojmove te predstaviti i objasniti brojne utjecaje medija na odgoj i obrazovanje djece.

2. Mediji

Medije zbog svoje široke uporabe i utjecaja u današnjem svijetu ne možemo jednostavno definirati. Prema Bognar i Matijević (2005), riječ „medij“ latinskog je podrijetla (lat. medius) što znači srednji, u sredini, a u pedagoški je terminologiju dospio iz engleske literature (engl. medium – sredina, srednji, sredstvo, element, medij). U kolokvijalnom jeziku izraz „medij“ označava „sredstvo prenošenja informacija“, „sredstvo komuniciranja“. Prema Hrvatskoj enciklopediji termin medij označava svako sredstvo posredstvom kojega se prenose poruke, vijesti, obavijesti i sl. U komunikacijskim znanostima takvima se smatraju tiskovine i elektronička sredstva; u novije doba internet, komunikacijski sateliti, film, CD i dr. pa se o njima govori kao o masovnim medijima.“ Bognar i Matijević (2005) navode kako je malo koji termin u suvremenoj znanstvenoj terminologiji tako različito definiran i shvaćen kao pojam „medij“. Nadalje, dodaju da koliko je autora pokušalo definirati taj termin, toliko je definicija nastalo tako da je na kraju medij (kao sredstvo, kao nešto što posreduje komunikaciju) sve što vidimo, uključujući i zrak koji nas okružuje. Današnjem čovjeku, koji živi u civiliziranom i modernom društvu, mediji nisu samo sredstvo pružanja informacija iz svijeta, već su postali dio našeg svakodnevnog života. Oni su se uvukli u svaki kutak našeg života, od obrazovanja, zabave, pa sve do svakodnevnog načina komunikacije.

Danas su djeca bombardirana od najranije dobi medijskim porukama i sve uronjenija u svijet medijske kulture. Kao niti jedna prijašnja generacija, imaju pristup nizu medija u razvoju u svojim domovima, torbama te džepovima. Medijima posvećuju više pažnje nego ijednoj drugoj aktivnosti osim spavanja. (Livazović, 2013)

2.1. Vrste medija u odgoju i obrazovanju

Klasifikacije nastavnih medija moraju prihvaćati općeprihvaćena pravila klasificiranja. Za svaku je klasifikaciju medija bitno što se podrazumijeva pod pojmom medij te koja je svrha klasifikacije. Prema Bognar i Matijević (2005) medije možemo razvrstati prema osjetilima koja su relevantna za njihovo korištenje kao što su vizualni, auditivni i audiovizualni mediji. Vizualni mediji u odgoju i obrazovanju su najbrojniji i u suvremenoj su školi nezaobilazni pri ostvarivanju ciljeva. U vizualne medije ubrajamo slikovnice, nastavne listiće, knjige, zidne slike, crteže, grafofolije, dijapozitive, aplikacije za flanelograf i magnetograf, mikrofilmove, elementfilmove, modele, makete, razne materijale za didaktičke igre i druge. U ostvarivanju ciljeva odgoja i obrazovanja

važne su zbirke raznovrsnih materijala, preparata i laboratorijska oprema. Suvremena se nastava iz biologije, kemije ili fizike ne može ostvarivati bez takvih sredstava. Raznovrsni tekstualni mediji u suvremenoj školi i školi budućnosti će ostati nezamjenjivi mediji za usmjeravanje aktivnosti učenika. Sadržaji učenja i instrukcije za aktivnosti učenika mogu učenicima biti dostupni u raznim tekstualnim oblicima. Zajedničke karakteristike tekstualnim medija su visoka pouzdanost u vezi sa čuvanjem edukativnih poruka, mogućnosti da se učeniku prezentiraju povratne informacije o izvršenim aktivnostima, omogućavanje širem krugu korisnika da se na bilo kojemu mjestu koriste takvim izvorima znanja ili mogućnost da se sačuvaju edukativne poruke za duže razdoblje. Tekstualni mediji se mogu koristiti i kao dopuna svim drugim medijima i načinima komuniciranja. U školama se koriste cjeloviti udžbenici koji dopunjuju učenikove aktivnosti u školama, razgranati udžbenici i programirani udžbenici. Osim toga, koriste se i razni priručnici, rječnici, atlasi, zbirke zadataka, zbirke nastavnih listića, novine i drugo. (Bognar, Matijević, 2005)

„U svijetu su poznate i škole koje se ne koriste nikakvim udžbenicima, već učitelji organiziraju raznovrsne aktivnosti učenika u školi i izvan nje, nakon kojih se učeničke bilježnice pretvaraju u udžbenike (npr. Waldorfske škole, često i poklonici Freinetove pedagogije). Isto tako, ima tendencija da se za svaki predmet iz programa neke škole izradi više svezaka raznovrsnih tiskanih materijala.“ (Bognar, Matijević, 2005, 334)

Od auditivnih nastavnih medija koriste se magnetofonski zapisi, odnosno kasete i auditivni zapisi na kompaktnom disku. Takvi se zapisi koriste u nastavi materinskog i stranog jezika, te u nastavi glazbene kulture. Auditivni se mediji češće koriste zbog svoje jednostavnosti rukovanja, a vizualne komponente se nadoknađuju praćenjem zvuka raznim slikovnim materijalima kao što je flanelograf, epiprojektor, dijaprojektor ili zemljopisna karta. U skupinu auditivnih medija koje se koriste za obrazovanje potrebno je ubrojiti i telefon uz koji su vezana zanimljiva tehnička i didaktička rješenja u obrazovnoj praksi. Kada govorimo o audiovizualnim medijima sam naziv nam govori da za njihovo percipiranje treba angažirati osjetila za sluh i vid. Istovremeno angažiranje dvaju osjetila omogućava bogatiju i efikasniju komunikaciju od angažiranja samo jednog osjetila. Najbolji primjer audiovizualnih medija su televizijske emisije, zvučni nastavni filmovi te multimedijски software na CD-u. (Bognar, Matijević, 2005)

„Ako se nastavni film ili televizijska emisija ne koriste često u nastavnom procesu, rijetko će korištenje biti samo po sebi parazitarni faktor na efikasnost jer će učenici obraćati veću pozornost na samu okolnost da se prikazuje film i kako se prikazuje, nego na njegov sadržaj (odnosno na sadržaj učenja).“ (Bognar, Matijević, 2005, 338)

3. Povijest medija

Mediji su se razvijali postepeno i u različita su vremena imali različite uloge u društvu i utjecaje na društvo. Društvo ih je prihvaćalo, a konstantni razvoj doveo je do pojave masovnih medija, odnosno medija koji imaju velik broj korisnika i koji ih svakodnevno koriste. Mediji se mogu gledati kao sredstva informiranja, obrazovanja i zabave. Briggs i Burke (2011) navode da se umjesto „informiranja“ u 17. i u 18. stoljeću govorilo uglavnom o „obavještanju“, umjesto „obrazovanja“ o „poduci“, a umjesto „zabave“ o „razbibrizi“, „razonodi“ ili „rekreaciji“. Obrazovanje i zabava imali su dugu povijest što seže u antički svijet, a imale su je i njima posebno posvećene institucije. One su uključivale škole, sveučilišta, akademije, dvorane, igrališta, arene ili stadione te koncertne dvorane i kazališta.

„I „informiranje“ je imalo dugu povijest. Glagol „informirati“, izveden iz latinskoga, izvorno je značio, u engleskom kao i u francuskom, ne samo pružanje povjerljivih podataka, koji bi mogli biti inkriminirajući, nego i „oblikovanje uma“, jedan od faktora u obrazovanju.“ (Briggs, Burke, 2001, 212)

Pojava pisma i tiskanih medija omogućilo je da se ljudsko znanje zapisuje i tako ostavi novim generacijama. Potkraj 19. i u 20. stoljeću nastaje revolucija u medijskoj komunikaciji i načinu zapisivanja ljudskih znanja, a time i promjene u tehnologiji obrazovanja mladih i odraslih. Ljudsku su komunikaciju posebno promijenili pojava telefona, gramofona, magnetofona, radija i televizije. Krajem 20. i početkom 21. stoljeća dogodile su se velike promjene u informacijsko-komunikacijskom području. Veliku revoluciju u učenju donose satelitska televizija i pojava osobnih računala i pametnih telefona. (Matijević, Topolovčan, 2017) Matijević i Topolovčan (2017) navode da su se tijekom povijesti stalno mijenjali sadržaji i načini učenja koji su pratili načine komuniciranja i života. Prvi crteži životinja i mnogi drugi znakovi služili su da pripadnici ljudske vrste ostave trag o onome što su svakodnevno gledali ili radili. Prvi su oblici učenja mladih i odraslih bili iskustveni, a poučavanje, odnosno instrukcija, provodilo se uglavnom individualno – jedan učitelj za jednog učenika. Učenjem su se stjecale kompetencije za izrađivanje alata, gradnju objekata za stanovanje, izrađivanje oružja te stjecanje ratničkih kompetencija.

„Veliku revoluciju u međuljudskoj komunikaciji donijela je pojava tiskane knjige sredinom 15. stoljeća. Trebalo je proteći dvije stotine godina da taj medij stekne veći utjecaj na promjene u načinu poučavanja i učenja. Tek je početkom 17. stoljeća intenzivirana proizvodnja udžbenika za školske potrebe, a smatra se da je to omogućilo i velikom pedagogu te didaktičaru Janu Amosu

Komenskom da oblikuje cjelovitu teoriju poučavanja pod naslovom *Velika didaktika* (objavljena 1632. godine na češkome, a 1657. godine na latinskom jeziku).“ (Matijević, Topolovčan, 2017, 22)

Nešto kasnije, u 18. i 19. stoljeću važnu ulogu u obrazovanju imaju tiskane novine. Tiskane novine bile su glavni prijenosnik i izvor informacija iz područja znanosti, kulture i politike. Krajem 19. stoljeća na komunikacijskom se tržištu pojavljuju telefoni i radioprijenosnici. Oni su se, osim za prijenos informacija, upotrebljavali kao dopuna raznim modelima poučavanja i učenja. Između 1970. i 1990. godine pa sve do pojave prvih moćnijih računala u Hrvatskoj, veliki udio u ostvarivanju obrazovnih programa za mlade i odrasle imala je televizija. Hrvatska je televizija dvadesetak godina emitirala kvalitetan obrazovni program koji je, uz djelovanje specijalizirane redakcije, pripremala emisije koje su mogle kvalitetno dopunjavati obrazovanje mladih i u školama, a individualno su se njima koristili i mnogi odrasli za osobno usavršavanje, odnosno za cjeloživotno učenje. (Matijević, Topolovčan, 2017)

Kada se govori o klasičnom dopisnom obrazovanju, jedan od velikih problema bilo je intenziviranje dvosmjerne komunikacije između poučavatelja i učitelja. Pismo je u dva smjera ponekad trebalo putovati i do mjesec dana. Bilo je to predugo razdoblje za zadovoljavanje želje i potrebe za povratnom informacijom, odnosno za čekanje povratne informacije od poučavatelja. No, glavčina sadržaja učenja posredovana je pismom ili knjigama, a nužna izravna komunikacija odvijala se telefonom. Telefonska se komunikacija upotrebljavala i kao dopuna uz razne modele multimedijskog obrazovanja na daljinu u kojima su televizija i radio bili glavni komunikacijski mediji. (Matijević, Topolovčan, 2017)

U posljednjih nekoliko godina znatno je uznapredovala mobilna tehnologija i tehnologija prijenosnih računala, tzv. laptop. Također, velik doprinos razvoju suvremenih komunikacijskih medija dali su najveći proizvođači, odnosno najpoznatije svjetske tvornice kao što su Sony, Philips, Samsung, Telefunken i druge. U području računalne tehnologije stručnjaci su stalno radili na usavršavanju računalne tehnologije. Tako u posljednjim desetljećima zapaženo mjesto u razvoju računalne tehnologije imali su stručnjaci tvornim IBM, Apple, Hewlett Packard, Toshiba, Samsung i druge. (Matijević, Topolovčan, 2017)

4. Prikaz dosadašnjih istraživanja

Dosadašnja istraživanja (Ilišin, 2003; Foretić, Mihaljević, Rodek, 2009; Sindik, 2011) utvrđivala

su ulogu medija u svakodnevnom životu mladih, njihovu učestalost korištenja, te postoji li značajna razlika u korištenju medija s obzirom na stručnu spremu roditelja.

Ilišin (2003) istraživala je mjesto medija u slobodnom vremenu djece i njihovu komunikaciju o medijskim sadržajima. U istraživanju su sudjelovalo 1000 učenika osnovnih škola od 5. do 8. razreda. Dakle, riječ je o starijoj djeci većinom u dobi između 10 i 14 godina, koja su odabrana zato što su dosadašnja istraživanja pokazala da se djeca tek nakon 10. godine selektivno koriste medijskim sadržajima. Rezultati istraživanja pokazuju da mediji ponajprije imaju zabavnu funkciju, no uz indicije da je njihova obrazovna uloga nešto veća nego kod odrasle populacije. Premda je prisutnost medija u slobodnom vremenu djece izrazita, utvrđeno je da učestalost razgovora o medijskim sadržajima (filmovima, glazbi i knjigama) nije adekvatna tome. Iznenađujući i porazan rezultat je da stupanj obrazovanja roditelja ne utječe na korištenje medija od strane djece, ni na njihovu komunikaciju s djecom o medijskim sadržajima. Foretić, Mihaljević i Rodek (2009) istraživali su i učestalost upotrebe medija u radnom tjednu te utjecaj medija na dječju inaktivnost. Uzorak ovog istraživanja činila su 44 dječaka dobi od 10 do 12 godina koja su bila ispitana intervjuiranjem te su im bili ponuđeni odgovori zatvorenog tipa. Rezultati su pokazali da većina djece ima pristup velikom broju medijskih uređaja. Djeca se u svakodnevnom životu znatno više koriste televizijom nego drugim medijima. Prosječno dnevno vrijeme koje provode u medijskoj interakciji iznosi 3,86 sati. Djeca više preferiraju medijsku zabavu u odnosu na fizičku aktivnost, te 1,84 sata dnevno više provode u medijskoj zabavi nego u slobodnoj igri.

Sindik (2011) utvrđivao je povezanost vremena korištenja tri vrste medija (televizije, radija i Interneta), kod roditelja i djece; povezanosti demografskih varijabli s varijablama koje opisuju percepcije i stavove roditelja o načinu i trajanju izloženosti djece utjecajima medija; razlika u varijablama percepcije načina i trajanja izloženosti djece utjecajima medija u odnosu na - stupanj obrazovanja roditelja, te odnosu na broj djece u obitelji. Istraživanje je provedeno u četiri dječja vrtića Grada Zagreba i Zagrebačke županije gdje 371 roditelj u prigodno sastavljenom upitniku „Predškolska djeca i mediji – roditelji“ procjenjivao izloženost predškolske djece medijima te načinima njihova korištenja. Rezultati su pokazali postojanje pozitivne povezanosti između vremena korištenja tri vrste medija (televizije, radija i Interneta), kod roditelja i njihove djece. Također, starija djeca, te djeca starijih i zaposlenih roditelja, s većim brojem djece u obitelji, provode više vremena s medijima i koriste ih na različite načine. Pokazalo se da se djeca roditelja više i visoke stručne spreme ne razlikuju u odnosu na trajanje i načine korištenja računala, kao i preostalih vrsta medija (televizija, radio, pojedini televizijski programi), u usporedbi s roditeljima srednje stručne spreme.

U navedenim istraživanjima (Ilišin, 2003; Foretić, Mihaljević, Rodek, 2009; Sindik, 2011) možemo zaključiti da djeca u najvećoj mjeri medije koriste kao izvor zabave, te da ne postoji značajna razlika u korištenju medija s obzirom na stručnu spremu roditelja.

5. Pozitivni utjecaji medija na odgoj i obrazovanje

Mediji su nastali kako bi obogatili svakodnevni život čovjeka i olakšali određene segmente života. Medijska pismenost i/ili medijski odgoj su u prvom planu pri raspravi o potencijalnom utjecaju medija na djecu. Medijska pismenost se definira kao mogućnosti pristupa, analize, ocjene i proizvodnje novinarskih priloga u različitim oblicima, a kada su djeca u pitanju, osobito je značajna refleksivna razina koja omogućava razmišljanje o medijskim sadržajima i oblicima. Djeca uče razlikovati fikciju i stvarnost, selektivno odabirati sadržaje, preispitivati i tražiti rješenja prezentiranog, te prepoznavati pozitivne i negativne značajke medija. Medijski odgoj je nužan zato što su mediji neizbježna sastavnica svakodnevice i jer se njihov broj značajno povećava. Pritom se nužno postavlja pitanje tko treba i može biti nositelj potrebnog medijskog odgoja. (Ilišin, Marinović-Bobinac, Radin, 2011)

„Mediji, kao socijalno zrcalo koje je nepresušan izvor informacija, znanja i pokazatelja o civilizacijskoj razini suvremenog svijeta, danas svakom čovjeku od njegovih najranijih dana omogućavaju uvid u pozitivne, društveno poželjne i uspješne, ali i stigmatizirajuće, nepoželjne i negativne aspekte života različitih kultura, društvenih zajednica ili pojedinaca. Mediji, dakle, predstavljaju modele i referentni okvir društvene orijentacije kojom usmjeravamo kvalitativne značajke vlastitih stilova ponašanja.“ (Livazović, 2013, 10-11)

Kao jedna od pozitivnih strana korištenja medija u obrazovanju mogu se navesti digitalni mediji u nastavi. Autori Matijević i Topolovčan (2017) govore da digitalni mediji u nastavi omogućuju:

- individualizaciju rada,
- situacijsko (konceptualno) učenje,
- učenje istraživanjem,
- učenje rješavanjem problema,
- suradničko učenje,
- učenje igrom,
- projektno učenje,
- učenje usmjereno prema djelovanju.

Didaktičke mogućnosti koje pružaju digitalni mediji nisu novost u didaktičkim teorijama. One su formirane prije više od sto godina u pravcima i pokretima reformske pedagogije. Prema tome, možemo reći da uloga digitalnih medija u nastavi nije primjerena tradicionalnoj, frontalnoj nastavi, odnosno nastavi usmjerenoj prema učitelju, nego je upotreba digitalnih medija i općenito multimedijaska nastava usmjerena prema učeniku.

Internet danas učenicima i studentima olakšava učenje, dostupne su mnoge besplatne e-knjige, dokumenti se brzo pretražuju i lako se može doći do najnovijih istraživanja, obnavljanja starih poznanstava ili, pak, uspostavljanja novih. Svi ti pozitivni aspekti interneta su prihvatljivi sve dok ne dođe do ovisnosti o internetu. Panian (2000) tvrdi da je multimedijaska mreža Internet izrasla u globalnu, planetarnu mrežu čiji je utjecaj tako značajan da je 1991. godine proglašena općim dobrom čovječanstva, poput vode, zraka, šuma i drugo.

Miliša, Tolić i Vertovšek (2009) navode sljedeće pozitivne značajke interneta:

- učenje uz pomoć interneta, tzv. online učenje – brže je i lakše,
- dokumenti se automatski i brzo pretražuju – integriranje različitih sadržaja,
- uspostavljanje starih poznanstava ili novih suradnji prema područjima interesa,
- razmjenjivanje pitanja i iskustava s drugima, nova poznanstva,
- razvijanje interkulturalne komunikacije kroz interkulturalno učenje,
- nema segregiranih učenika niti škola glede dostupnosti informacija; nema udaljenih škola; novi oblici učenja (e-mail, MSN Messenger, Yahoo, AOL0),
- integriranje odnosa učenik – učitelj – roditelj kroz online učenje.

Kao još jedan pozitivan utjecaj medija na odgoj i obrazovanje mladih i odraslih mogu biti i razne računalne igre. Igra ima vrlo važno mjesto u cjeloživotnom učenju čovjeka. Čovjek stječe važna znanja, sposobnosti informalnim učenjem. U pedagoškoj literaturi ističe se važnost didaktičkih igara. Njima se mogu stjecati zanimljiva i korisna iskustva iz područja socijalnih odnosa te vještine nužne za bogatu socijalnu komunikaciju. (Matijević, Topolovčan, 2017)

„Poznato je da djeca, a i odrasli vole učiti ono što im je zanimljivo, što im pruža zadovoljstvo i izazov te gdje se osjećaju uspješnima. Igranje različitih igara, a samim time i računalnih igara temelji se upravo na individualnoj ili skupnoj intrinzičnoj motivaciji.“ (Matijević, Topolovčan, 2017, 119)

Američka blogerica Cami (2015) na svom je blogu bilježila pozitivne utjecaje emisije „WildKratts“ na svoju kćer. Riječ je o animiranom filmu koji govori o dvojici braće koji se pitaju „što ako“ o džungli. Razmišljanja dvojice braće vode u njihove avanture u animiranom filmu. Autoričina je kći nakon gledanja svake epizode čitala o životinjama o kojima je tek naučila u animiranom filmu, tražila je odlaske u knjižnicu kako bi ih dodatno proučila i pretraživala na internetu videe kako bi mogla vidjeti kako izgledaju te kako se ponašaju uživo. Ista autorica piše i o emisiji „Signing Time“ u kojoj djeca mogu naučiti jezik znakova na različitim jezicima.

6. Negativni utjecaji medija na odgoj i obrazovanje

Suvremeno doba odmaže razvoju dobrih međuljudskih odnosa. Danas je skoro pa nemoguće razmatrati aspekte života mladih bez utjecaja medija. Odgojnih sadržaja sve manje, a manipulativnih sve više. Otudjenost je sve veća, više je virtualnih nego stvarnih kontakata, a osjećaj nezadovoljstva i praznine raste. Miliša (2008) govori da mediji sve više manipuliraju ljudima. Elaborira da bizarnosti, perverzije, senzacionalističko pisanje postaje pomodarstvo u novinarstvu te da se tako stvara patološka potreba da se manipulira tuđim životima i da vijest postaje dobra samo ako je senzacionalistički intonirana.

„Osim nebitnih, tu su i moralno i ljudski štetne informacije o rasizmu, vjerskoj netoleranciji, terorizmu, pornografiji, pedofiliji, nasilju ili pak o promicanju različitih političkih i ekonomskih ideologija, od kojih neke svoj „odraz“ imaju u takozvanom „digitalnom jazu“ između zemalja bogatih informacijama i onih koje nemaju pristupa informacijama koje su nužne za ravnomjerno i uravnotežen razvitak i napredak cijeloga svijeta, posebno siromašnih zemalja.“ (Labaš, 2011, 53)

Najzlobniji način manipuliranja mladima, navodi Miliša (2009), je ono elektroničko tzv. „reality show“ programima u kojima se veliča sebičnosti, prijetvornost, nerad, voajerstvo, uspjeh bez muke i slično. Reality show emisije koje su bile dostupne javnosti u Hrvatskoj poput Big Brothera, Fear Factora, Dvornikovi i druge, emisije su u kojima se vrijeđa dostojanstvo čovjeka, potiče konzumiranje opijata, obnažanja, poticanje voajerskog ulaženja u tuđu intimu i privatni život, mjesta gdje se vode isprazni razgovori i slično. Također, takve emisije pokušavaju postaviti neke nove i poželjne standarde ponašanja. Mnoge su namijenjene upravo mladima te im poručuju da nisi „in“ ako ne isprobaš ono što takve emisije nameću. (Miliša, 2009)

Djeca školskog uzrasta sposobna su pratiti jednostavnu radnju i razumjeti kako su događaji i likovi međusobno povezani. Za razliku od djece predškolskog uzrasta koja nisu sposobna razlučiti

stvarno od nestvarnog, djeca školskog uzrasta imaju tu sposobnost, što djecu može uzrujati, uplašiti, itd. jer ona razumiju da je, na primjer, ono što vide na vijestima stvaran događaj. (RaisingChildrenNetwork, 2013)

„Znajući da u medijima ima sve više zabavnog ali i manipulirajućeg sadržaja, posljedice su sve pogubnije za kreativni izričaj mladih u slobodnom vremenu.“ (Miliša i sur., 2009, 22)

Livazović (2013) ističe da je medijsko predstavljanje i pristup tjelesnom izgledu sve češća tematika ženskih i muških časopisa, pri čemu idealiziranje tijela u medijima zapravo prikazuje lažnu sliku realnog svijeta, koja kao modele nudi „savršene“ ljude, dok se neposvećivanje dovoljno pažnje vlastitom tijelu stigmatizira kao neodgovorno ponašanje, zapuštenost ili znak sigurnog društvenog neuspjeha. Štoviše, Miliša (2009) navodi da su mladi, gledanjem eksplicitnih sadržaja u reality showovima, prisiljeni biti voajeri. Samim time gubi se roditeljski autoritet i autoritet nastavnika. Ignoriranjem manipuliranja i nasilja nad djecom, a istovremeno šutnjom države početak je, smatra Miliša (2012) početak ere nasilja nad mladima. Ciboci, Kanižaj i Labaš (2011) govore da je poseban problem nasilje u televizijskim vijestima koje se razlikuje od nasilja opisanog u novinama, a istodobno učinak nasilnih glazbenih stihova je drugačiji od nasilja koje je prisutno u popularnim filmovima. Desetljećima pratimo razvoj animiranog filma od zvuka, grafike boje pa sve do animacije. Osim tehničkih aspekata mijenjala se i njegova tematika. Današnji najpopularniji animirani filmovi za djecu su, navode Miliša i sur. (2009), Ben 10, Winx, Bratz, Pokemoni, različiti crtani filmovi s Cartoon Networka i drugi. Takvi filmovi prepuni su nasilja i negativnih poruka za djecu, a naglasak se uglavnom stavlja na čudovišta i magiju što djeci šalje poruku da je to društveno prihvatljivo, no, naravno, svako dijete će na različiti način doživjeti animirani film. Dr. AricSigman (2010) u svojoj je knjizi „Televizijski upravljani“ dao tešku kritiku ravnodušnosti javnosti prema utjecajima televizije i medija. Već u samom uvodu Sigman (2010) navodi niz negativnih utjecaja medija na život ljudi. Prema statistici, ljudi dnevno provode u prosjeku 4 sata gledajući televiziju. To je više od jednog punog dana tjedno, a do kraja 75. godine života, pred televizijom je prosječni čovjek proveo 12,5 godina. Prosječno šestogodišnje dijete provelo je čitavih godinu dana svoga života pred televizijom. Glavna zajednička aktivnost u ljubavnim vezama upravo je gledanje televizije, a čak je i inače suzdržani Ured za nacionalnu statistiku upozorio kako se ta aktivnost smatra pasivnim, a ne aktivnim provođenjem zajedničkog vremena.

„Ne radi se ovdje samo o tome da nam televizija oduzima puno vremena; gledanje televizije nam i čini neke stvari – psihološke, političke, neurološke, čak i metaboličke – kojih nismo ni svjesni.

U svom eseju „Recite ne Teletubbiesima“, dvojica priznatih akademika s Harvarda tvrde: „Gledanje televizije je upravo suprotno od onoga što mališanima treba za razvoj. Maloj bi se djeci gledanje televizije trebalo odgađati što je dulje moguće.“ Naime, dok sjedi i ne radi ništa, dijete troši više kalorija nego dok gleda televiziju. Zaključak Medicinskog fakulteta Stanford jest da gledanje televizije povećava tjelesnu masnoću, a državne agencije diljem svijeta danas televiziju otvoreno nazivaju neovisnim čimbenikom pretilosti.“ (Sigman, 2010, str. 2-3)

6.1. Internet i ovisnost o internetu

Internet predstavlja globalnu svjetsku računalnu mrežu. Ona omogućuje jednaku dostupnost informacija svakoj osobi u svijetu koja ima osobno računalo. (Bognar, Matijević, 2005) Labaš (2011) navodi da korištenje novih medija, posebice interneta predstavlja ulaznicu u potpuni život, odnosno tko nije medijski pismen u opasnosti je da ostane isključen iz života na različitim razinama.

No, na internetu se pojavljuju i neke opasnosti koje manipulatori itekako znaju iskoristiti. Štoviše, postoji opasnost od „cyber-bullyinga“, ali i opasnost od pedofilije, zlostavljanja, ucjena i sličnog. Međutim, internet danas učenicima i studentima olakšava učenje, dostupne su mnoge besplatne e-knjige, dokumenti se brzo pretražuju i lako se može doći do najnovijih istraživanja, obnavljanja stari poznanstava ili, pak, uspostavljanja novih. Svi ti pozitivni aspekti interneta su prihvatljivi sve dok ne dođe do ovisnosti o internetu. (Miliša, 2012)

Miliša i suradnici (2009) navode sljedeće negativne značajke interneta:

- nema gotovo nikakve kontrole i zaštite privatnosti, izostanak neposredne komunikacije, različite opasnosti,
- lak pristup dobivanju informacija o različitim opijatima,
- pristup pornografskim stranicama bez nadzora roditelja, opasnost od pedofilije, zlostavljanja, ucjena, nasilja itd.,
- u online chat grupama anonimni pojedinci mogu se uključiti u neželjenu komunikaciju,
- smetnje vida, nedostatak sna pri prekomjernom korištenju,
- smetnje u obiteljskom životu, izostanci zdravih navika: šetnje, boravak u prirodi,
- zapostavljanje kućnih i školskih zadataka, ranijih poznanstava i prijateljstava,
- učestali pozivi na telefon ili mobitel od novih internetskih *prijatelja*,
- agresivne igrice djeluju frustrirajuće i (ne)izravno utječu na nasilničko ponašanje,

- dodatne posljedice: netolerancija, gubitak kontrole, zanemarivanje ranijih hobija, problemi u prehrani (pad tjelesne težine, gubitak volje za hranom),
- zbog internetske anonimnosti šire se grupe koje maltretiraju djecu i mlade, nasilje koje se snima i potom objavljuje na internetu stvara traume, zbog internetskog nasilja djeca su izgubila sigurnost doma jer nemaju mogućnost skrivanja (od nasilnika) u obitelji,
- internet omogućuje najsofisticiraniji način zlostavljanja i manipulacije, jedna od njegovih najtežih zlouporaba je pribavljanje, proizvodnja i distribucija dječje pornografije,
- internetsko seksualno zlostavljanje uočava se (kasno) kad se nepoznatoj osobi šalju vlastite fotografije, video-isječci koji prikazuju golo dječje tijelo, kao i nastojanje da se dijete nađe s nepoznatom odraslom osobom zbog seksualnog kontakta,
- prekomjernim konzumiranjem agresivnih, odnosno nasilnih sadržaja gubi se osjećaj za empatičnost, a povećava tolerancija na iste sadržaje.

6.2. „Cyber-bullying“

Mladi, osobito adolescenti, novi prostor za nasilničko izražavanje i ponašanje pronalaze u virtualnom svijetu. Cyber - nasilje je novi oblik izražavanja nasilničkog ponašanja koje svakodnevno širi svoje područje i umrežava sve više djece i mladih. Mnogi adolescenti i mladi upuštaju se u virtualno nasilje jer je to fenomen koji omogućuje anonimnost. Korištenje različitih lozinki i lažnih imena omogućuje jednostavno skrivanje vlastitog identiteta. Za takav način nasilja potrebno je puno manje energije i osobe koje provode nasilje ne riskiraju da se njih ozljedi, kao kod suočavanja licem u licem. (Mandarić, 2012)

„Puno je jednostavnije ranjavati drugoga sakriven »iza ekrana« nego se s njime suočiti s vlastitim licem i glasom. Upravo zbog toga što nasilnik djeluje iz »ekranske zasede«, nije u potpunosti svjestan štete koju nanosi drugoj osobi.“ (Hinduja; Pathcin, 2009: 5, citirano u Mandarić, 2012: 137-138)

Livazović (2013) navodi da su uzroci cyber nasilništva među vršnjacima mnogostruki, no među njima su najčešći ljutnja, osveta ili frustracija. Dodaje kako ponekad vršnjaci izlažu svoje kolege ili prijatelje neprimjerenim situacijama u suvremenim medijima i iz puke zabave, dosade, zabunom ili s ciljem stjecanja popularnosti. S obzirom na različitost motiva, ne postoji univerzalno rješenje problema, koje se mora specifično prilagođavati i osmišljavati, jer se cyber nasilnici razlikuju od tradicionalnih zlostavljača u školskim i vršnjačkim sredinama.

Brojke koje se odnose na odvijanje cyber-bullyinga doista su zabrinjavajuće. Uz to, čini se kako broj nasilnika putem interneta konstantno raste. Na ozbiljnost situacije upućuju i brojke o cyber-bullyingu iz istraživanja, a radi preglednosti i lakoće razumijevanja, podaci su prikazani u tablici 1.

Tablica 1: Podaci o cyber-bullyingu u Australiji, Kanadi, SAD-u i Velikoj Britaniji (prema Mandarić, 2012)

ZEMLJA	<i>cyber-bullying</i>
Australija	<ul style="list-style-type: none"> • 13% studenata u dobi do 18 godina doživjelo je elektroničko nasilje <ul style="list-style-type: none"> • 25% studenata poznaje nekoga tko je doživio to isto • 42% djevojčica u dobi od 12 do 15 godina eksperimentiralo je s elektroničkim nasiljem
Kanada	<ul style="list-style-type: none"> • 84% učenika doživjelo je virtualno nasilje • 23% učenika doživjelo je nasilje putem elektroničke pošte <ul style="list-style-type: none"> • 35% preko chat rooma • 45% putem SMS poruka
Velika Britanija	<ul style="list-style-type: none"> • 20% do 779 mladih doživjelo je elektroničko nasilje <ul style="list-style-type: none"> • 73% poznaje nasilnika • 1 od 20 učenika priznaje da je bio uključen u elektroničko nasilje <ul style="list-style-type: none"> • 1 od 8 učenika netko je prijetio • 1 od 12 učenika priznaje da je na blog stavljao lažne informacije o drugima
Sjedinjene Američke Države	<ul style="list-style-type: none"> • 75 – 80% djece između 12 i 14 godina doživjelo je elektroničko nasilje <ul style="list-style-type: none"> • 43% djece bilo je proganjano dok su bili <i>online</i> <ul style="list-style-type: none"> • 35% djece je doživjelo prijetnju • 53% djece uvrijedilo je druge dok su bili <i>online</i> <ul style="list-style-type: none"> • 1 od 17 djece prijetilo je <i>online</i> • 1 od 4 djece u dobi između 11 i 19 godina priznalo je da su im prijetili

Podaci iz tablice nam govore kako je broj zlostavljane djece i mladih doista velik unatoč postojanju brojnih institucija i programa za prevenciju pojave elektroničkog nasilja, ali i za traženje pomoći kad pojedinac postane žrtva nasilja. Najranjiviji tako doživljavaju i proživljavaju još jedan paradoks suvremenog doba gdje svi govore o nultoj toleranciji na nasilje, a s druge strane, broj žrtava raste.

7. Privatnost djece u medijima

Mediji imaju važnu ulogu u promoviranju dječjih prava. Svojim priložima mogu upozoriti na kršenje ili zanemarivanje određenih dječjih prava, raditi na njihovoj promociji, ali isto tako često su upravo mediji ti koji svojim izvještavanjem krše osnovna dječja prava među kojima je i pravo na privatnost.

„Prikaz djece u medijima snažno utječe na stavove i odnos prema djeci u društvu, što utječe na ponašanje odraslih prema djeci. Medijska slika o djeci utječe i na djecu i na dječje viđenje njihove uloge u životu i društvu i njihovo razumijevanje očekivanja koja su na njih usmjerena.“ (Flego, 2011, 67)

Prema Zakonu o medijima (2004; 2011; 2013; članak 2.) pod pojmom „privatnost“ podrazumijeva se „osobni i obiteljski život, a prije svega život po vlastitom izboru i opredjeljenju“. Pravo na privatnost jedno je od najvažnijih ljudskih prava koje jamči Ustav, kao najviši pravni akt u Republici Hrvatskoj, ali i brojni međunarodni dokumenti, poput Opće deklaracije o pravima čovjeka, Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, kao i hrvatski zakonski i podzakonski akti, među kojima su najvažniji Zakon o medijima (2004; 2011; 2013), Zakon o elektroničkim medijima (2009; 2011), Kazneni zakon (2011; 2012), Zakon o Hrvatskoj radioteleviziji (2010; 2012), Prekršajni zakon (2007; 2013), Zakon o sudovima za mladež (2011; 2012; 2013) i Zakon o obveznim odnosima (2005; 2008; 2011).

Važnu ulogu ima Konvencija o pravima djeteta (2011), najvažniji pravni akt kojim se štite prava djece. Konvencija ističe kako „niti jedno dijete ne smije biti izloženo proizvoljnom ili nezakonitom miješanju u njegovu privatnost, obitelj, dom ili prepisku, niti nezakonitim napadima na njegovu čast i ugled. Konvencija osobito naglašava važnost poštivanja privatnosti na svim razinama postupka protiv djeteta te da će države stranke osigurati da niti jedno dijete „ne bude osumnjičeno, optuženo ili da se za njega utvrdi da je prekršilo krivični zakon za djela ili propuste koji u vrijeme kad su počinjeni nisu bili zabranjeni međunarodnim ili nacionalnim zakonima.“ (Konvencija o pravima djeteta, 2011, dio 1., članak 40.)

U tim se slučajevima zahtijeva da se s djetetom postupa na način koji je u skladu s promicanjem djetetova osjećaja dostojanstva i vrijednosti i koji uzima u obzir djetetovu dob i poželjnost promicanja njegova povratka u zajednicu.

Kršenje prava na privatnost posebno zabrinjava kada su u pitanju djeca. Djeca su često objekt medijskog izvještavanja. Jedan od razloga je činjenica što upravo prilozi o djeci i mladima izazivaju veliku pozornost i suosjećanje javnosti. Budući da se djeca nisu sposobna sama obraniti i zaštititi svoja prava, „pitanje zaštite dječjih prava u medijima pitanje je odgovornosti novinara, urednika i nakladnika, roditelja i drugih skrbnika, državnih i civilnih tijela, grupa i pojedinaca koje mogu nadzirati, utjecati i formirati medijsku scenu u Hrvatskoj.“ (Pravobranitelj za djecu, 2006: 96)

Pravobranitelj za djecu (2007) ističe da su djeca ranjiva te da bi ih neprimjereno izlaganje u medijima moglo dodatno traumatizirati i negativno utjecati na njihov razvoj, potaknuti neželjene reakcije okoline, učiniti njihovu intimu dostupnom svima, izložiti ih traumatizirajućem vrednovanju, neugodnim komentarima, a možda i ugroziti njihovu sigurnost. Flego (2001) kao primjer navodi jednu situaciju iz prakse Ureda pravobraniteljice za djecu koji upućuju na neprepoznavanje ugroze za djetetovu dobrobit i štete koju mogu nanijeti mediji. „Djevojčica je u pratnji roditelja prijavila policiji da je bila oteta na nekoliko sati i da su joj pritom otmičari nanijeli lakše ozljede. Policija je o tome izvijestila na konferenciji za novinare neotkrivajući njezin identitet, rekavši i da se traga za nepoznatim napadačima. Novinari su doznali da je otac djevojčice javno poznata osoba i objavili njegovo ime. O tome su izvijestili svi vodeći mediji i većina je razotkrila njegov identitet. Nakon toga, kad su već svi doznali djetetov identitet, policija je izvijestila medije da je riječ o lažnoj prijavi i da je djevojčica sve izmislila. I o tome su mediji izvijestili, u opće nezamjećujući da objavljuju informaciju koja šteti djevojčici, jer je prikazuju u negativnom svjetlu, kao *lažljivicu*. Premda je nepromišljeno postupila, mediji su morali prikriti njezin identitet, jer je riječ o djetetu, a objavljivanje vijesti evidentno joj je nanijelo štetu, jer njezina šira okolina nije trebala biti o tom informirana.“ (Flego, 2011, 75-76)

8. Uloga medija u odgoju i obrazovanju

Kurikulum je, kao didaktički koncept, nastao u Europi u 17. stoljeću, a na američko tlo su ga donijeli istraživači. U konceptu didaktike kao teorije kurikuluma Matijević i Topolovčan (2017) navode da mediji imaju važno mjesto. Mediji su važni za organizaciju iskustava i uvjeta učenja.

Medije u kurikulumskom modelu možemo označiti kao posrednike iskustava ili elemenata podražaja na temelju kojih dolaze određene reakcije. Ostvaruju se na svim strukturnim razinama kurikuluma, a posebice u sadržajima i organizaciji učenja i poučavanja. Ulogu medija u nastavi i učenju nije moguće sagledati bez osvrta na teorije učenja i nastave. Mediji se u nastavu uvode na temelju spoznaja teorija učenja i nastave te su se tako mediji upotrebljavali u kontekstu biheviorističke i kognitivne teorije učenja. Na temelju biheviorističke teorije učenja bili su formirani strojevi za učenje i nastava pomoću računala čime su se uvježbavale vještine. Kognitivna teorija učenja, odnosno nastava u svjetlu kognitivne teorije učenja slijedila je logiku senzornog, kratkotrajnog i dugotrajnog pamćenja, odnosno učenja. Trenutačno su dominantne konstruktivističke teorije učenja koje ističu aktivnost i suradnju učenika u okolini učenja gdje su digitalni mediji neodvojiv element. Kurikulumske su teorije usmjerene prema ishodima učenja, a mediji su u njima važni jer posreduju iskustva učenja kojima se postižu željeni ishodi. (Matijević, Topolovčan, 2017)

Kao jedno od područja Nacionalnog okvirnog kurikuluma navodi se i tehničko i informatičko područje. Tehničko i informatičko područje obuhvaća spoznaje o tehnici, tehnologiji i informatici. Ovo je područje sastavni dio civilizacije te njegov razvoj i primjena imaju važan utjecaj na sadašnji i budući život. Nadalje, bitno je za svakodnevno ljudsko djelovanje, egzistenciju i napredak pojedinca i čovječanstva.

„U ovom će području učenik steći znanja, razviti vještine rada i umijeća uporabe tehničkih i informatičkih proizvoda u svakodnevnom životu, radu i učenju te razviti spoznaje o gospodarskim i etičkim vrijednostima ljudskoga rada. Učenik će se svrsishodno i odgovorno koristiti tehničkim i informatičkim rješenjima kako bi postao uspješan pojedinac, prilagodljiv brzim promjenama u društvu, znanosti i tehnologiji. Razvit će sposobnost samostalnog učenja uporabom tehnologije i doprinositi osobnom razvoju. Učenik će razviti svijest o mogućnostima, ograničenjima, prednostima te nedostacima tehničkih, tehnoloških i informatičkih postignuća. Razvoj tehničkih i informatičkih kompetencija omogućuje učeniku razumijevanje i kritičko promišljanje vlastitoga životnog okruženja s aspekta tehnike, tehnologije i informatike te pruža mogućnost za samospoznaju i samoostvarenje. Spoznaje iz ovog područja osigurat će tehničke, tehnološke i informatičke osnove za snalaženje, prilagodbu i razvoj u skladu sa zahtjevima tržišnog gospodarstva.“ (preuzeto s: <http://www.kurikulum.hr/wp-content/uploads/2016/03/Tehnic%CC%8Cko-i-informatic%CC%8Cko-podruc%CC%8Cje.pdf> zadnja posjeta: 05.07.2018.)

Kada se govori o Nacionalnom okvirnom kurikulumu važno je spomenuti i kurikularnu reformu koja bi, između ostalog, modernizirala učenje i poučavanje. Cilj kurikularne reforme je uspostavljanje usklađenog i učinkovitog sustava odgoja i obrazovanja kroz cjelovite sadržajne i strukturne promjene. Promjene koje donosi kurikularna reforma biti će uvedene stupnjevito, a u prvoj fazi obuhvaćaju i prijedlog načela i smjernica za izradu priručnika, udžbenika i drugih nastavnih pomagala te digitalizaciju istih i korištenje IKT-a u obrazovanju.

9. Zaključak

Mediji su nastali kako bi obogatili svakodnevni život čovjeka i olakšali određene segmente života. Mediji nisu samo sredstva koja omogućavaju, ubrzavaju ili olakšavaju komunikaciju već se preko njih uspostavlja odnos sa svijetom. Ljudi se međusobno povezuju, a nezaobilazna je njihova uloga

u oblikovanju osobnog identiteta. Zbog brzog protoka informacija koje mediji pružaju stalno smo uključeni u aktualna zbivanja u svijetu, na dohvat ruke nam se nalazi nepojmljiva količina znanja do kojih dolazimo u svega par sekundi. U današnje vrijeme u kojem se osjeća oslabljen utjecaj (odgojnih) institucija i drugih autoriteta mediji zauzimaju ta mjesta te imaju utjecaj na edukativne procese i zauzimaju veliku ulogu u procesima socijalizacije. U vremenu brzog napretka tehnologije i dostupnosti različitih oblika zabave, obrazovanja i komunikacije, postalo je neophodno da djeca, obitelji i škole dijele podjednako razumijevanje virtualnog okruženja. Također, važno je da se upravo takvo virtualno okruženje postavi u službu pravilnog odgoja i obrazovanja. Djeca su svakodnevno izložena nasilnim sadržaju i to ponajprije u programu za djecu. Nužno je da roditelji imaju nadzor nad svojom djecom i da kontroliraju sadržaje koje ona gledaju. Neke nasilne emisije koje djeca pogledaju jednom, neće ostaviti trajne posljedice, ali dugoročno i nekontrolirano konzumiranje takvog sadržaja treba izbjegavati. Zaključno, mediji pružaju nove mogućnosti, ali se ne smije zanemariti novi komunikativni model koji promoviraju. Sve to pojačava nužnost razvijanja medijske kompetencije koja će osposobiti za prepoznavanje brojnih mogućnosti koje mediji nude. Naravno, potrebno je prepoznati i izbjeći moguće zloupotrebe.

Smatram da odgoj za medije zahtijeva odgovorno djelovanje svih onih koji su neposredno uključeni u procese odgoja. Samo će se tako izvući ono najbolje što mediji pružaju, a na minimum svesti mogućnost od opasnosti na internetu te zdravo razumski primati informacije koje mediji pružaju.

10. Literatura

Bognar L., Matijević M. (2005). *Didaktika*. Zagreb: Školska knjiga.

Briggs, A., Burke, P. (2011). *Socijalna povijest medija*. Zagreb: Pelago.

Cami (2015). *The top 10 TV shows for kidsthatteachgoodthings on Netflix*. (dostupno na: <http://www.tidbits-cami.com/2015/06/the-top-10-tv-shows-for-kids-that-teach-good-things-on-netflix.html> zadnja posjeta: 05.07.2018.).

Flego, M. (2011). Zaštita prava djece u medijima: iz prakse ureda pravobraniteljice za djecu. U: Ciboci, L., Kanižaj, I., Labaš, D. (ur.) *Djeca medija – od marginalizacije do senzacije* (str.65-82). Zagreb: Matica hrvatska.

Foretić, N., Mihaljević, D., Rodek, S. (2009). Utjecaj medija na fizičku inaktivnost djece. *Školski vjesnik: časopis za pedagojsku teoriju i praksu*, (58) 4, 381-397.

Ilišin, V. (2003). Mediji u slobodnom vremenu djece i komunikacija o medijskim sadržajima. *Medijska istraživanja*, (9) 2, 9-34.

Ilišin V., Marinović Bobinac A., Radin F. (2001). Korištenje masovnih medija (TheUseofMassMedia). izvor s World Wide Web: zadnja posjeta 05.06.2018. dostupno na: <https://www.bib.irb.hr/93588>.

Kurikularna reforma. http://www.kurikulum.hr/sto_ukljucuje_kur_reforma/ zadnja posjeta: 05.07.2018.

Labaš, D. (2011). Djeca u svijetu interneta: zatočenici virtualnog svijeta. U: Ciboci, L., Kanižaj, I., Labaš, D. (ur.) *Djeca medija – od marginalizacije do senzacije* (str. 35-55). Zagreb: Matica hrvatska.

Livazović, G. (2013). *Sigurnost djece u virtualnom okruženju: priručnik za nastavnike*. Sarajevo: Udruženje „Društvo ujedinjenih građanskih akcija – DUGA“.

Konvencija o pravima djeteta (2011) Zagreb, Pravobranitelj za djecu.

Mandarić V. (2012), Novi mediji i rizično ponašanje djece i mladih. *Bogoslovska smotra*, 82 (1), 131-149.

Matijević, M., Topolovčan, T. (2017). *Multimedijska didaktika*. Zagreb: Školska knjiga.

Miliša, Z. (2012). *Tamna strana ekrana*. Varaždin: TIVA tiskara.

Miliša Z., Tolić M., Vertovšek N. (2009). *Mediji i mladi: prevencija ovisnosti o medijskoj manipulaciji*. Zagreb: Sveučilišna knjižara.

Miliša Z., Zloković J. (2008). *Odgov i manipulacija djecom u obitelji i medijima: prepoznavanje i prevencija*. Zagreb – Rijeka: MarkoM usluge d.o.o.

Panian, Ž. (2000). *Bogatstvo Interneta*. Zagreb: Multimedia.

Područja kurikulumuma. <http://www.kurikulum.hr/dokumenti-podrucja-kurikuluma/> zadnja posjeta: 05.07.2018.

Pravobranitelj za djecu (2006). *Izješće o radu pravobraniteljice za djecu*. Zagreb: Pravobranitelj za djecu.

RaisingChildrenNetwork (2013). *HowChildrenSeeTelevision*. (dostupno na: http://raisingchildren.net.au/articles/tv_how_kids:view.html zadnja posjeta: 05.07.2018.).

Sigman, A. (2010). *Daljinski upravljani: kako televizija šteti našim životima – i što po tom pitanju možemo učiniti*. Velika Mlaka: Ostvarenje d.o.o.

Sindik, J. (2011). Kako roditelji percipiraju utjecaj medija na predškolsku djecu? *Medijska istraživanja*, (18) 1, 5-32.